

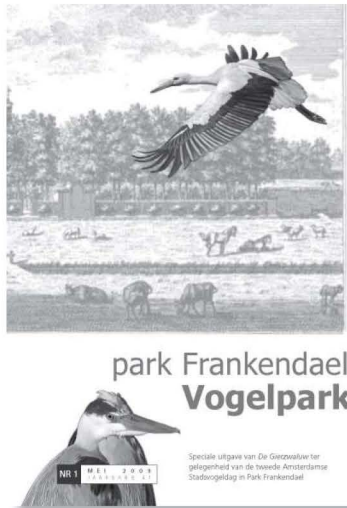

Voorwoord

Ellen de Bruin & Robert Heemskerck

Op zondag 31 mei 2009 organiseert de Vogelwerkgroep Amsterdam (VWGA) in samenwerking met Festival Bloei de tweede Amsterdamse Stadsvogeldag. Deze vindt plaats in Park Frankendael aan de Middenweg en valt samen met de Dag van het Park.

Om de bezoekers van de Stadsvogeldag te kunnen informeren over de vogels in Park Frankendael geeft de VWGA deze speciale editie van *De Gierzwaluw* uit.

Het nummer opent met een inleiding door de huidige voorzitter van de VWGA. Daarna nemen we u mee terug in de tijd, met een artikel uit 1923 over de Blauwe Reigers in Frankendael. En al weer vijftien jaar geleden werd in *De Gierzwaluw* een artikel over de broedvogels van Frankendael in (meer dan) honderd jaar gepubliceerd. Dit artikel is opnieuw in dit nummer opgenomen. Hierna worden de broedvogels vanaf 2003 beschreven. De broedvogelgegevens uit deze twee artikelen worden weergegeven in een centrale tabel (Tabel 3).

Last but not least een anekdotisch verhaal over broedende Ooievaars in Frankendael.

Meer informatie over de Vogelwerkgroep Amsterdam vindt u achterop dit nummer.

De redactie dankt auteurs, fotografen en Bart van Tooren en Isa Schimmel van De Levende Natuur voor hun medewerking en wenst u veel leesplezier toe met deze Frankendael-special.

Frankendael; indien zorgvuldig en bedachtzaam uitgesproken, klinkt de naam statig, deftig zelfs, alsof de naam verwijst naar vervlogen tijden uit een rijk verleden. Tijden waarin het voor de gegoede burgerij status had 'een buiten' aan de rand van de stad te bezitten. Frankendael; de naam lijkt te verwijzen naar iets vaags en aantrekkelijks als 'dal van vrijheid', waarin de eigenaar zich kon terugtrekken uit het drukke stadsleven. Ook de schrijfwijze met 'ae' draagt bij aan het gevoel dat we bij Frankendael met iets ouds en adellijks te maken hebben.

De oudste vogelwaarneming in Frankendael die uit mijn waarnemingendatabase tevoorschijn kwam heeft betrekking op twee Boomklevers die ik er op 5 januari 1990 zag. Toen was deze soort in de regio Amsterdam veel schaarser dan nu. Niet lang daarvoor moet ik voor het eerst Frankendael bezocht hebben, een wat mysterieus gebied langs de Middenweg in de Watergraafsmeer. In mijn herinnering was het een statig bos met een bijzondere ondergroei en veel oude bomen. Ook de kolonie Blauwe Reigers sprak tot de verbeelding. Het was een paradijsje in een drukke stad. Bij een bezoek aan Frankendael leek het of je toetrad tot een

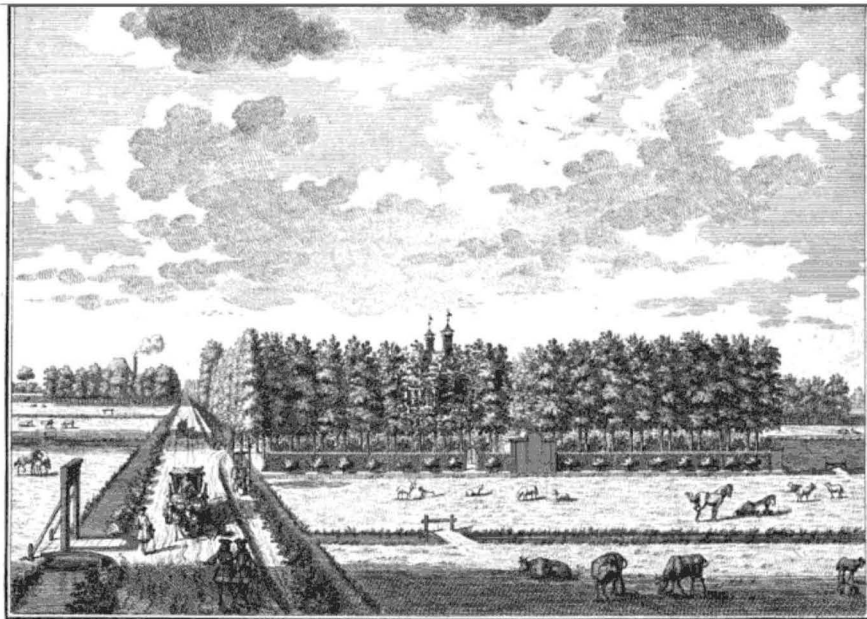

andere wereld en het stadsgewoel achter je liet. In de schaduw van dikke, oude, plaatselijk weelderig met klimop begroeide bomen stonden hier en daar in het voorjaar stinzenplanten fraai te bloeien.

Frankendael beperkte zich in die tijd tot het oude buiten, het park rond het landhuis, en werd relatief weinig als wandelpark gebruikt. De enkele keren dat ik Frankendael bezocht was ik meestal de enige. Als toegang diende een oud hek dat weliswaar meestal openstond maar waarvan het enigszins onduidelijk was of het wel de bedoeling was dat bezoekers zomaar naar binnen gingen. Naast het park lag een boomkwekerij van de gemeente. Hier stonden de staken van jonge bomen massaal in het gelid, een groot contrast met het diverse bestand aan oude bomen in het aangrenzende Frankendael.

In de jaren die volgden verdwenen de kwekerij en enkele gemeentelijke gebouwen. Er volgde een periode waarin het gebied naast het park een kale vlakke was. Gelukkig werd deze kale vlakke niet bebouwd met woningen of bedrijven. Voor de verandering kozen de bestuurders van het gebied voor een bestemming als park. Brede waterpartijen met glooiende oevers werden uitgegraven, rieteilandjes werden

Een ets uit 1725 van Daniël Stoopendaal (1672-1726)

FRANKENDAEL, de Hofstede van den Heer Balde van den Middelenwegh, tusschen het Reethuis en de Malie vaen. | FRANKENDAEL, Maison de Campagne de M. Balde au Chemin du Milieu vers le Mill.

aangelegd. Vele jonge kastanjabomen werden geplant en op een oude schoorsteen werd een ooievaarsnest geïnstalleerd. Rond deze schoorsteen werd een leuke kinderspeelplaats aangelegd. Ook opende restaurant De Kas, omringd door zijn eigen boomgaard. Het betonnen vijvertje met stenen op de bodem voor de ingang van het restaurant contrasteert sterk met de luttele meters verder gelegen waterpartij met brede rietkragen waar tegenwoordig volop watervogels verblijven.

Kortom, het 'buiten' Frankendael werd Park Frankendael. Er kwamen drie nieuwe bruggen over de nieuwe waterpartijen die vanaf de omliggende woonwijken toegang gaven tot het nieuwe gedeelte van het park. Daarmee werd Frankendael een 'gewoon' park, waar veel bezoekers kwamen.

Het oude gedeelte van het park behield voor een groot deel zijn karakter. Hoewel dit deel kleiner is dan het nieuwe gedeelte van het park lijkt het door de kleinschalige structuur groter. Het nieuwe, meer open gedeelte van het park is overzichtelijk en biedt vergezichten op onder meer de Rembrandttoren.

Bij een opknabbeurt enkele jaren geleden van het oude deel van Frankendael bleef het karakter van dit gebied gelukkig behouden. Iets van de allure van vroeger werd toen hersteld. Zo spreken de fraaie witte banken in oude stijl met leuning in de vorm van zwanen erg aan. Sinds de renovatie van het park heeft Huize Frankendael een publieke functie gekregen.

Op vogelgebied valt het gehele jaar in Frankendael van alles te beleven. Zo horen luid roepende Halsbandparkieten en een opvallend koppel Nijlganzen tot de vaste bewoners van het park. Bijzondere vogels als Lepelaar, Waterral en Grote Alexanderparkiet worden af en toe waargenomen. De Ooievaar broedde enkele malen succesvol in het park op het nest hoog boven de speeltuin.

De natuurvriendelijke oevers bieden broedgelegenheid voor Wilde Eenden. Ook zangvogels als Kleine Karekiet en Bosrietzanger broeden tegenwoordig in de brede rietkragen langs de waterpartijen.

Als ik mijn kinderen op de fiets naar school breng, ga ik vaak door Frankendael. Samen genieten we dan van de vogels in het park. Voor veel Amsterdammers uit omringende wijken is dit de plek waar ze in aanraking komen met natuur.

Klassen van scholen uit de Watergraafsmeer gaan in dit park op excursie. Zo begeleidde ik kort geleden vijf kleuterklassen op een vogelproject in het park. De kinderen zagen de Ooievaar op het nest en leerden het verschil tussen Waterhoen en Meerkoet. Naast een interessante historie en bijzondere flora heeft Frankendael op vogelgebied veel te bieden aan de inwoners van dit deel van Amsterdam. Daarom: Frankendael Vogelpark.